

toetssteen

winter 2014 (3)

**Uitgave van Teken en Schilderclub 'de Toets', Zeist
www.detoets.nl**

INHOUD:

voorwoord	3
40 jaar De Toets	4
kunstavond(en)	6
bibliotheek in atelier	7
Raoul Dufy	9
Mark Rothko	10
open-atelier in etalage	11
portret van een toetslid (22)	11
schilderen in Zweden	13
eendagsvliegen	13
strip	15
programma	16
vereniging info	18

illustraties:

Wouter Stip, schilderij, voorblad	
Foto's behuizing De Toets,	4,5
Wim, glasbewerkingen,	6
Foto: Marlene Dumas,	7
Raoul Dufy, schilderij,	8
'Zomer-Toets'/'Etalage-workshop',	20

31e jaargang nr.3, december 2014
vormgeving Cees van Es

de **'toetssteen'** verschijnt in de maanden
maart, juli/augustus en december.

Kopij kan worden ingeleverd voor de 1^e van de maand
maart, juli en december.

Kopij op via e-mail (ceesvanes@casema.nl), of in het uiterste
geval een getypte of gekopieerde versie.

Tekst gaarne zonder opmaak en foto's separaat!

VOORWOORD

Voor u ligt alweer het laatste nummer van het jaar. Een heel belangrijk jaar, een jubileum jaar! Op 15 april 1974 n.l. werd de vereniging officieel opgericht door enkele enthousiaste kunstenaars die 1x per week gezamenlijk wilden schilderen. De Toets 40 jaar mag natuurlijk niet ongemerkt voorbij gaan. De evenementencommissie heeft, zoals u reeds heeft kunnen zien in de mail, een datum geprikt voor een feestelijke gebeurtenis, **zaterdag 10 januari 2015**, ik hoop dat u die datum heeft vrijgehouden en u reeds heeft aangemeld. Dan is het jubileum jaar al voorbij, maar het lukte niet een geschikte datum te vinden in november of december, wat de intentie was. Binnenkort hoort u meer details.

De kopij voor deze Toetssteen stroomde binnen, daarvoor mijn dank. Het werd wel veel geschuif om alles te plaatsen, maar het is gelukt. Dit kon echter alleen door enkele foto's niet te plaatsen, saai, maar het kon niet anders. De enige negatieve kant is dat ik enkele opmerkingen uit de laatste bestuursvergadering nu hier moet doen en niet elders in het blad.

Opvallend is n.l. dat in het atelier en de gang de laatste tijd opvallend veel spullen achterblijven. Zo hingen aan de kapstok, die verplaatst moest worden voor de renovatie van de gang, ruim 30 schilderjassen en/of schilderschorten. Begrijpelijk zou zijn 2 of 3, voor het geval iemand per ongeluk zonder komt, al zou je je dan kunnen afvragen of dat hygiënisch is, maar zeker niet meer! Ook bij andere instellingen brengt ieder zijn spullen mee. Zo blijft er ook geregeld gemaakt werk achter. We hebben ca. 100 leden, indien iedereen wat achterlaat, is er vrijwel geen ruimte om te schilderen, voor een kunstavond, of

Nu stop ik, na slechts de vermelding dat de **algemene ledenvergadering op donderdag 19 februari 2015** wordt gehouden.

Veel leesplezier en prettige feestdagen!

Cees van Es, voorzitter.

De Klop Mode

Een unieke collectie scandinavische mode
vindt u in hartje Nederland

MARIMEKKO • VUOKKO • ELISABETH KLOK • FINN FASHION • MARGARETA FORBLUND

Slotlaan 127 3701 GA Zeist Tel. 030-6919356

40 JAAR DE TOETS

Veertig jaar geleden, op 15 april 1974, werd door enkele enthousiaste kunstenaars, die geïnteresseerd waren in 1x per week samen te schilderen, De Toets opgericht. In 1^e instantie werd er geschilderd in een ruimte bij de Protestantebond. De belangstelling voor De Toets groeide gestaag, mede door de bemoedigende leiding van de 1^e gastdocent Frits Kat., en al snel werd de locatie te klein en vond De Toets onderdak in de Boskapel aan de Laan van Beek en Rooijen.

In 1976 was de vereniging dusdanig gegroeid dat naast de dinsdag avond een extra sessie op de dinsdag middag werd georganiseerd. Het ledental groeide explosief tot 80 in 1977, met als resultaat ook een schildersessie op de woensdag middag. In december 1982 werd gestart met verenigingsblad, de Toetsstand (nr. 0). Echter na een leden enquête werd dit al snel omgedoopt tot de Toetssteen, waarvan nr.1 in januari 1983 verscheen, nu de bron van al mijn belangrijke historische informatie!

De jaarlijkse tentoonstellingen in Slot Zeist, met bezoekers aantallen die opliepen tot 1500 en de viering van het 10 jarig jubileum in 1984, resulteerden in een dusdanige toename van het aantal leden, dat er naarstig gezocht moest worden naar huisvesting met meer flexibiliteit wat betreft teken- en schildersessies.

Die werd uiteindelijk in 1986 gevonden in het noodschoolgebouw aan de Graaf Lodewijklaan 7, waar we de burens werden van de duikclub 'Poseidon'.

Een knusse ruimte waar De Toets verder groeide tot er zelfs bij het bereiken van 135 leden een tijdelijk een ledenstop moest worden ingevoerd. Het kwam zelfs voor dat leden door gebrek aan plaats rechtsomkeer moesten maken.

In 1997 werden bij een controle van een bouwkundige expert gebreken gesignaleerd, die een forse investering vereisten. De aanvraag voor gemeentesubsidie voor de herstelwerkzaamheden, resulteerde uiteindelijk in het aanbod van een alternatieve ruimte. Het betrof de aula van een schoolgebouw Laan van Vollenhove 2193-95.

Een prachtig atelier, groot, veel licht, met bar/keuken, opslag en ruime toiletfaciliteiten. Echter op de 2^e etage zonder lift. Resultaat..... de ledenstop kon worden opgeheven. Er werd zelfs in de krant gesuggereerd dat we op deze wijze naar verjonging binnen de vereniging streefden.

Begin 2007 kregen we de mededeling dat er voortaan in Zeist commerciële huurprijzen moesten worden betaald in alle sectoren. Dit betekende dat onze huurprijs van ca. 3.000 naar 20.000 gulden (!) moest stijgen. Overleg met de gemeente leverde niets op. En...., toen ontdekt Heiko Nieboer, dat bij de Fraters van Utrecht een ruimte al jaren ongebruikt was.....

Hier zitten we nu vanaf januari 2008 in, na vele, vele uren klussen door enkele zeer actieve leden, in een prachtig en gezellig atelier; Kroostweg Noord 149b.

Bij het duiken in de archieven vond ik ook een mooi gedicht van het 1^e grote lustrum, 10 jaar De Toets. Jammer dat ik de maker niet heb kunnen achterhalen, maar ik wil het jullie niet onthouden.

Tienjaartoetslied

*Wij zijn een groep artiesten zoals u allen ziet.
Dat wij niet zingen kunnen, hoort u aan dit lied.
Wij brengen u in poezie het 10 jaar wel en wee,
En aan het eind van elk couplet zingt u dan met ons mee....*

Refr.:

*Wij schilderen in de Boskapel
Ta ta tara ta ta
En hoe dat gaat dat ziet u wel
Ta ta tara ta ta
Wij schild'ren daar in clubverband
Ta ta tara ta ta
Dat loopt soms aardig uit de hand
Ta ta tara ta ta*

*Het is 10 jaar geleden, dat was een waar getob
Dat er geen auto's reden, de brandstof die was op.
Maar uit die crisisenergie kwam ditmaal ook iets goeds..
Want wat werd er toen opgericht?
Ja ja ...dat was....De Toets!*

*Men schilderde in olieverf maar ook in aquarel
De prachtigste stillevenen en ook een naaktmodel
Nou ja.... echt bloot dát ging nog niet
Ze kon toch zó niet staan...??
Ook dit probleem werd opgelost, ze hield haar panty aan...!*

*Het ging heel hard van stapel in dat ene jaar
Bij de Protestantebond kwam men bij elkaar
Men zat haast bij elkaar op schoot, u ziet wel dat ging snel...
Dus werd een nieuw gebouw gezocht,
Dat werd deBoskapel..*

*Het kostte wel een lieve duit, maar de ruimte was riant
Een keuken zat er ook nog in en een heel bizarre wand,
Een heuse bar met afvoer, RECHTSTREEKS op de grond
En klim je moeizaam op de kruk val dan niet op je*

*Het is ook stééds wat anders in dit gek gebouw
Of je brandt de tent uit, of je tenen worden blauw!
Het lekt hier als een mandje, je springt haast uit je vel
Maar ach we schild'ren rustig door....
Het is TOCH aquarel.....!*

*Een stuk of 8 docenten die deden echt hun best
Om ons te begeleiden, met wisselend succes
'Nee Ilse kijk eens beter, die knie zit véél te hoog...'
'Ach lieve Jules je hebt het mis, het is een ELLEBOOG..'*

*Voordat we exposeren komt men bij elkaar
Dan wordt het werk besproken zo gaat dat ieder jaar.
'Zeg Joop dat is een prima schilderij, 't is absolute top'
'nou dank voor het compliment
Maar je houdt hem op zijn KOP...'*

*Toen jaren zijn er nu voorbij en de Toets bestaat nog steeds
Dat is voldoende reden voor het geven van een feest.
En dat u naar ons luisteren wou is voor ons een hele gunst
Het blijkt dat ÉÉN ding NOOIT verveelt
Da's de LIEFDE voor de KUNST....!*

Foto's Clary & Dick Candel, Tekst Cees van Es

KUNSTAVOND(EN):

Vrijdag 26 september: Wim Kemperman: Glas in lood / Tiffany / glasfusion.

Nu eens geen TV film - of voordracht over een bekende kunstschilder, maar een voordracht van ons Toetslid Wim Kemperman over zijn specialiteit : "Schilderen met Glas", Wim is een glazenier!

De opkomst was dit keer wat lager dan eerdere avonden, maar dat bleek al snel onterecht. Wim had zich gedegen voorbereid op zijn presentatie. Na een inleiding waarin hij inging op de beleving van een afbeelding in glas-en-lood. De sterke lichteffecten die ontstaan als het invallend licht van buiten, door het gekleurde glas van de afbeelding binnen kunnen worden bereikt zijn niet met andere schildertechnieken te vergelijken. Details in de afbeelding kunnen worden verfijnd met brandschilderingen op de gebruikte stukken glas of het toepassen van gestructureerd glas. (allen kennen we de vele voorbeelden van glas-in-lood in kerkramen).

Aan de hand van een overzicht van de verschillende (glas) bewerkingstechnieken waar hij mee bekend was legde hij ons stapsgewijs en zeer gedetailleerd uit hoe hij daarin te werk ging.

Eerst vertelde Wim ons over de gebruikte technieken van glas in lood, het verschil in de toe te passen glassoorten. Gedetailleerd werd ingegaan op de manier waarop het maken van een glas in lood raam ontstaat: eerst een ontwerp idee, dan een werktekening, het uitzoeken van de glassoorten en

kleuren, de eerste stappen, het snijden en knippen van de glasstukken, het gereedschap wat daarbij gebruikt wordt, het nabewerken van de ruwe glasstukken zodat deze mooi op elkaar en de loodprofielen aansluiten. De verschillende tangen glassnijders en machines die hij daarvoor gebruikte werden gedemonstreerd . Wim vertelde daarna hoe alle losse glasstukken met loodprofielen als een puzzel (op een vlakke houten onderplaat) worden samengevoegd tot een in een raam passende afbeelding. Ook de voorbereidingen van het solderen van de loodprofiel verbindingen, het nabewerken en aandrukken van de profielranden om de naden strak af te dichten, het oppoetsen....; alle bewerkingen kwamen stapsgewijs aan de orde.

Na het Glas-in-lood gedeelte vertelde Wim ons over Tiffany, een sterkere manier om de ruitjes te koppelen, (een techniek die we wel kennen van de Tiffany Lampen). Bij deze techniek zijn de loodprofielen vervangen door dunne stripjes koperfolie die op - en over de naden tussen de verschillende glasruitjes worden geplakt en daarna over de volle lengte worden ingesmeerd met soldeervloeistof en vertind. De naden kunnen bij deze techniek heel smal worden gedetailleerd en hebben toch een grote sterkte.

Beide technieken en bewerkingen werden niet alleen uitvoerig besproken maar ook op een werktafel aan de hand van een voorbeeld met alle materialen en gereedschappen gedemonstreerd.

Ook vertelde Wim over enkele andere glas technieken; het graveren van glas, fusing van glas, brandschilderen en de restauratie van oude glas-en-lood ramen.

Het "graveren" van glas heeft effect op de lichtval door het glas, de in het glasvlak aangebrachte etslijnen van een tekening of tekst lichten op.

Bij Fusing is er sprake van het maken van objecten van glas die samengevoegd worden door de onderdelen in een oven te laten versmelten. De techniek van versmelten en vervormen van glas tot het gewenste object blijkt een zeer tijdrovend en nauwkeurig te begeleiden proces te zijn, je moet goed weten wat je doet. Maar het resultaat is prachtig. Vlak glas en ronde rode schijfjes - zorgvuldig op elkaar gelegd op een vlakke ondergrond - versmolten in de oven tot een vrolijke afbeelding de afbeelding lag vast en kan niet meer verschuiven.

Voor de volgende bewerking , de vorm veranderen , werd het object opnieuw in de oven geplaatst, nu op een voorgevormde holle ondergrond, zo kreeg het glazen object nadat het langzaam in de oven door verhitting uiteindelijk week werd en

de glasplaat de vorm van de mal aannam een schaalvorm. Door verhitting vervloeien in de eerste ovenronde de op elkaar gelegde glassoorten en kleuren, en in een 2e ovenronde verandert de vorm, de scherpe glasranden worden zachte afgeronde vormen waarmee mooie effecten worden bereikt. Het gebruik van gebroken glasservies (zoals wijnglazen) bleek spannende resultaten op te leveren.

We spraken daarom af voor Wim alle gesneuveld glazen en bruikbare gekleurde glasstukjes te gaan sparen ... al na 10 minuten werd het eerste gebroken wijnglas aangeleverd.

Beoordeling: Ik vond het een interessant onderwerp en het was een leuke en leerzame avond.

Paul Reeskamp.

Vrijdag 31 oktober: Marlene Dumas

N.a.v. de overzichtstentoonstelling in het Stedelijk Museum Amsterdam 'Marlene Dumas – The Image As Burden', werd deze avond de film vertoond 'Miss Interpreted'.

Kunstenares Marlene Dumas is geboren en getogen in Zuid-Afrika. Sinds 1976 woont en werkt ze in Amsterdam en is ze uitgegroeid tot één van de bekendste eigentijdse kunstenaars ter wereld. Dumas' moederland speelt een cruciale rol in haar doorgaans metershoge schilderijen waarin figuren kampen met menselijke emoties zoals angst of heimwee. In **Miss Interpreted (Marlene Dumas)** volgt de camera Dumas gedurende een half jaar. Vanuit haar studio in Amsterdam - de enige plek waar ze zich thuis voelt en tevens de uitvalbasis van de film - bereidt ze zich voor op een expositie in Japan. Aangevuld met archiefmateriaal, teksten en werk van Dumas

wordt een beeld geschetst van een vrouw op de grens tussen Nederland en Zuid-Afrika. Haar levenswijze, werk en ideeën zijn de vruchten van een in Zuid-Afrika sociaal en politiek gevormde vrouw.

De film uit 1997, aanschouwd door 25 enthousiaste leden, gaf een prima beeld van het werk en de werkwijze van Marlene Dumas. Ondanks het feit dat de film reeds 14 jaar geleden gemaakt is staat hij nog dicht bij de huidige tentoonstelling, doordat o.a. een groot deel van de nu tentoongestelde werken voorbijkwamen.

De Marlene Dumas tentoonstelling is nog te bezoeken tot 4 januari 2015.

Cees van Es

PROGRAMMA KUNSTAVOND(EN):

Vrijdag 28 november 2014: Appreciatie-avond.

Vrijdag 30 januari 2015: Rita Cabellut (Film).

Vrijdag 27 februari 2015: Pablo Picasso (Film).

Vrijdag 27 maart 2015: N.t.b..

Alle kunstavonden beginnen om 20.00 uur. Introductie is toegestaan!

BIBLIOTHEEK IN HET ATELIER

De bibliotheek in het atelier groeit! Regelmatig krijgen we boeken erbij, zodat we al een mooie collectie boeken hebben.

De kast bevat o.a. de volgende soorten boeken:

-Cursusboeken met aanwijzingen, hoe je omgaat met bv. aquarel, acryl, potlood.

-Boeken over stromingen als moderne kunst, oude meesters, impressionisten enz.

-Boeken over kunstenaars als Klimt, Paul Citroen, van Gogh..

De boeken kunnen gratis geleend worden op woensdagmiddag na 4 uur en op de kunstavonden, met een uitleentermijn van 4 weken.

Ook de docenten maken in hun lessen soms gebruik van de boeken.

Als je een bestemming zoekt voor kunstboeken, zijn ze bij ons welkom. We hebben bv. nog weinig boeken over de moderne kunst.

Voor vragen of aanbod van boeken kun je contact opnemen met: **Anneke van den Dool** Tel. 030-229 20 93.

Email: avandendool@zonnet.nl

**HEGER EN
VAN DEN BERG**

IS VERHUISD.

**U VINDT ONS NU OP DE
VOORHEUVEL 76
DIRECT NAAST HET
RIJWIELPALEIS**

**TEL.: 030 693 0502 WWW.HEGERZEIST.NL
PARKEERVOORZIENINGEN OP 25 METER AFSTAND**

**MET SPOED GEZOCHT:
<ADVERTERENDERS VOOR IN DIT BLAD>
HELP ONS DIT BLAD MEER LEVENSVATBAARHEID TE GEVEN!
HET BESTUUR.**

RAOUL DUFY 1877 -1953.

Aangezien ik een afspraak met het museum in Weesp had, vanwege het in bruikleen geven van een schilderij van mijn betovergrootvader en ik toch langs het Singermuseum in Laren zou komen, dacht ik maar eens **te gaan** kijken wat er te doen **viel** in het Singer. Er bleek een tentoonstelling te zijn over de Franse kunstenaar Raoul Dufy. Tijdens mijn academieopleiding had ik uiteraard iets te horen gekregen **over** Dufy, maar veel werk had ik nog niet van hem gezien.

Mijn eerste reactie was: “ja, ja”. Ik moest erg wennen aan zijn avant-gardistische stijl. Er zijn uiteraard lyrische stukken over hem geschreven, maar in het begin had ik er toch moeite mee. In een artikel las ik dat men hem uitjouwde vanwege zijn simplistische stijl, vooral vrouwen deden dat, maar die liepen zonder dat ze het wisten in jurken van stoffen, die hij had ontworpen. Toen ze later hoorden dat het van Dufy was riepen ze: “Nee hè hoe kan dat “. Zij moesten dus ook wennen aan zijn stijl.

Voor het eerst in bijna 60 jaar presenteert het Singer museum in Laren zijn zeer veelzijdige werk. Iets over het leven van Raoul Dufy. Kort na 1900 behoorde Dufy tot de meest toonaangevende avant-gardisten in Parijs.

Uit de verhalen bleek dat hij een levensgenieter was. Op zijn schilderijen zie je het mondaine leven van paardrennen, zeilwedstrijden, opera's en casino's. Dufy was veelzijdig naast schilder en illustrator was hij een belangrijk ontwerper van keramiek, meubels, tapijten en vooral textiel. Ook waren er decoratieve regelingen voor openbare gebouwen van hem.

Dufy drukte letterlijk en figuurlijk zijn stempel op de modewereld van de eerste helft van de twintigste eeuw.

In een artikel las ik dat hij succesvol samenwerkte met couturier Paul Poiret, een van de grootste modeontwerpers van de 20ste eeuw. Hij ontwierp ook zijn briefhoofd. Dufy maakte meer dan 5000 stofpatronen, waarvan sommige nog altijd worden geproduceerd door de gerenommeerde zijdeproducent Bianchini-Férier in Lyon. De tentoonstelling laat ook heel veel modellen en stoffen zien. Voor dames is er dus zeker veel te zien.

De tentoonstelling is samengesteld uit een particuliere verzameling, aangevuld met bruiklenen overal vandaan.

Raoul Dufy is in 1877 in Le Havre geboren. Hij werkte aanvankelijk als boekhouder bij een koffie-importeur. In 1895 volgde hij lessen bij de schilder Charles Lhuillier aan de École des Beaux-Arts in Le Havre. Vanaf 1895 en de jaren daarop schilderde Dufy academische aquarellen van landschappen en portretten van de familie en zelfportretten. In 1900 won hij een beurs voor de École des Beaux-Arts in Parijs. In de jaren 1905 tot 1909 was Dufy sterk onder invloed van de impressionisten later **van** de Fauvisten, maar dat veranderde toen hij het werk van Cézanne zag.

Tot 1909 exposeerde hij samen met Henri Matisse, André Derain en Maurice de Vlaminck. Hij experimenteerde o.a ook met het kubisme. Maar niet veel later ontwikkelde hij zijn eigen zeer kleurrijke stijl, lekker veel blauw! en een dynamische lijnvoering en veel vereenvoudigde en abstracte vormen. Vooral met die vereenvoudigde vormen had ik wat moeite. Na een korte kubistische periode werkte hij aan op volkskunst gebaseerde ontwerpen. Ook maakte hij houtgravures in primitieve stijl.

In 1938 voltooide Dufy een van de grootste schilderwerken ter wereld op de Exposition Internationale in Parijs. Het was een ode aan de elektriciteit, een fresco “La Fee Electricite”, 10 meter hoog en 60 meter breed. In 1950 kreeg hij last van artritis, zodat hij niet zo goed meer kon schilderen. In Boston kreeg hij een succesvolle behandeling en als dank droeg hij werk op aan de artsen en onderzoekers in Amerika.

Dufy stierf in 1953 in het plaatsje Forcalquier. Hij werd begraven op de begraafplaats van het klooster van Cimiez vlakbij Nice waar ook Matisse begraven ligt.

In het Singer was ook nog een tentoonstelling te zien van de kunstenaar Wouter Stips, die hier zijn zeventigste verjaardag vierde. Een selectie van vijftig recente schilderijen (zie

voorblad). Stips werkte o.a. als programmamaker en regisseur bij de televisie. Omdat hij het te inspannend vond, is hij er mee gestopt. Zijn motto is nog steeds: “je kan hier zien hoe een man van zeventig nog steeds kan schilderen als een kind.” Stips werkte zijn hele leven als kunstenaar in de stijl van Cobra. Hij zegt hierover:” ik wil geen plaatje in mijn hoofd namaken. Schilderen is experimenteren”.

In de orangerie van het museum draait een documentaire van Ab Talmon en Jan Ketelaars waarin goed te zien is hoe de kunstenaar in zijn atelier te werk gaat. Stips schildert zoals materieschilders vaak doen, met zijn handen, stempels, bubbeltjesplastic en soms gewoon met een kwast. Er hangen hier twintig werken die voor de forse prijs ongeveer €4700 te koop zijn. Naast werken op doek exposeert Stips ook glassculpturen. Een paar jaar geleden werd hij gevraagd door een gerenommeerd glasblazersbedrijf in Murano, vlakbij Venetië. Stips zegt hierover: “Glas leeft als je er mee werkt, elke sculptuur is daarom uniek”. Kortom het was zeker een bezoek aan het Singer waard.

Hans Doortmont

MARK ROTHKO.1903 – 1970.

Tot en met 1 maart 2015 is de eerste Nederlandse tentoonstelling sinds 40 jaar in het Gemeente museum in Den Haag te zien.

Eerst wat gegevens over Rothko. In 1913 emigreerde de Joodse familie Rothkowitz van Letland naar Oregon, Verenigde Staten. Van 1921 tot 1923 studeerde Mark aan de Yale-universiteit in New Haven in de staat Connecticut. In 1925 vertrok hij naar New York waar hij zich inschreef aan de Art Students League of New York. Hij kreeg kort schilderles van Max Weber, maar hij besloot al snel alleen verder te gaan. Van 1929 tot 1952 gaf hij les aan de Center Academy in New York. In 1933 had hij zijn eerste solo expositie in het Portland Art Museum. Zijn werk was geïnspireerd op Henri Matisse. Vereenvoudigende composities en kleurvlakken. Samen met Gottlieb en Newman richtte hij in 1935 de Ten Top op, een kunstenaarsgroep die neigde naar het expressionisme. Van 1942 tot 1947 zocht hij met Gottlieb aansluiting bij de surrealisten. Rond 1947 brak hij met het surrealisme en schilderde hij uitsluitend abstract. Zijn doeken bevatten, op een egaal gekleurde achtergrond, twee of drie rechthoeken in verschillende kleuren. De rechthoeken zijn zelden gelijk. Van

1948 tot 1949 werkte hij met een aantal kunstenaars aan The subjects of the Artist, een kunstopleiding in New York. Van 1951 tot 1954 werkte hij aan het Art Department van Brooklyn College in New York. Zijn latere werken in de jaren vijftig en zestig werden steeds somberder van kleur. Hij werkte met series schilderijen.

Na zijn scheiding van zijn tweede echtgenote Mary Ellen Beisle op 1 januari 1969 leefde hij in zijn atelier. Op 25 februari 1970 werd hij dood aangetroffen. Hij had zelfmoord gepleegd. Zijn echtgenote overleed in hetzelfde jaar aan een hartaanval. Hij had twee kinderen Kate en Christopher. (.Wikipedia.)

Ja Rothko, je moet er van houden of niet. Zijn schilderijen stellen dus niets voor. Je kan er geen landschap of iets dergelijks inzien. Dat was ook helemaal zijn bedoeling niet meer. Na de gruwelen van de Tweede wereldoorlog wilde Rothko geen menselijke figuren meer afbeelden maar alleen abstracte vlakken waar je je emotie in kwijt kon. Als je voor zijn enorme schilderijen staat zak je er een beetje in weg, want je ziet alleen maar schilderij en geen omgeving meer.

In een artikel las ik dat Rothko erg jaloers was op de popart schilders zoals Warhol en Lichtenstein. Want zij kregen in een paar maanden tijd meer aandacht dan Rothko in twintig jaar moeizaam had opgebouwd.

Rothko kwam pas laat in aanraking met de schilderkunst. Pas na lessen “naaktmodel tekenen” beseftte hij pas dat beeldende kunst iets voor hem was. In het museum hangen wat vroege werken van hem. De kleuren zijn niet uitbundig en de figuren zijn opgezet met grove verfstreken en ze zien er een beetje onrealistisch uit. In de tweede zaal zijn de schilderijen allemaal abstract. Hij had belangstelling voor de filosofie van Nietzsche. Hij wilde zelfs een boek schrijven over filosofie, maar het bleef, misschien gelukkig, bij schilderen. Onder invloed van filosofie schilderde hij werk met vreemde vormloze vlekken. Er is niets meer te herkennen. Rothko nummerde zijn schilderijen ook zodat niemand er iets in kon zien. Rothko was ook een fan van de Engelse landschapsschilder Turner die heel wazige haast lichtgevende landschappen schilderde. Zo kwam hij ook op zijn wazige vlakken. Na deze wolkige vormen kwamen zijn vierkante vormen die zo typerend voor hem zijn.

In de laatste zalen zijn zijn schilderijen heel donker, alle kleur is verdwenen. Zijn schilderijen staan laag op de muur zodat je met je aandacht nergens anders naar toe kan, dan naar het

enorme schilderij. Ook moest van Rothko de verlichting gedempt zijn. De zaal is hier grijs geschilderd en daar hangen dan zwartachtige werken. Bijvoorbeeld een zwart vlak in een donker parse achtergrond. Je ziet nauwelijks het verschil in de zwarte kleur en het paars. Heel confronterend vind ik zelf.

Een schilderij in een zijkabinet vond ik heel bijzonder. Een blauw vlak en daarin twee groene vlakken en een blauw balk in het midden. Het zal wel door het blauw komen, maar in elk geval fascineerde mij dit werk. In de laatste zaal hangen de eindproducten van Mondriaan en Rothko. Het Haags museum heeft de grootse collectie van Piet Mondriaan en de National Gallery of Art in Washington de grootste collectie Rothko. Op het eerste gezicht dacht ik wat hebben deze mensen met elkaar te maken, maar het is toch interessant te zien hoe beide schilders geëindigd zijn. Piet Mondriaan met zijn Victory Boogie Woogie en Rothko met een rood vlammeend werk dat bijna lijkt te branden. Al met al vond ik het een bijzondere ervaring deze grote werken te zien en alleen maar ze te ondergaan. Het is heel anders dan "plaatjes" "kijken zoals bij de meeste schilderijen het geval is.

Hans Doortmont

OPENATELIER IN ETALAGE OP BELCOUR

Op zaterdag 27 september organiseerde de Toets een openbare schildersessie in onze tijdelijke expositieruimte in de etalages op Belcour. Daarvoor waren de grote schermen en ezels met schilderijen, die gebruikelijk voor de ramen staan, tegen de achterwand van de winkel geplaatst. Met allerlei aanvullende documentatie, het spandoek, pamfletten van de publiciteitscommissie en veel ezels, was de ruimte tot een vrolijk en doeltreffend atelier getransformeerd. Aan het verzamelen en transport van alle benodigde materialen en de effectieve inrichting tot een sfeerful, open atelier voor de schilderworkshop, waren meerdere mensen enkele dagen bezig.

In deze functioneel geïmproviseerde en stemmingsvol ingerichte werkruimte, werd door een groot aantal leden met veel flair en plezier een aanzet gegeven tot deze schilder activiteit. De workshop vond plaats op een prachtige, zonnige dag en pal naast de drukke zaterdagmarkt. Passanten konden komen om te kijken, te schilderen of informatie te krijgen, waarbij Clary op ludieke wijze, charmant gekleed en met een baret vol penselen, de voorbijgangers uitnodigde binnen te

komen. Van één tot half drie stond er een stilleven opgesteld en daarna poseerde nog anderhalf uur een model, dat met een variabele kledingoutfit in het volle licht van de opgestelde spots, een waardig centrum van de activiteit bewerkstelligde.

Wat vooral opviel was het verschil met de Open Dag waar soms 10 bezoekers de moeite namen zich te oriënteren, terwijl hier de Toets en de kunst tussen de mensen werd gebracht in een ruimte die grotendeels overeenkwam met ons eigen atelier. Er werd niet geteld en de schattingen lopen uiteen, maar iedereen was het erover eens dat er zeker rond de 80 geïnteresseerden binnen zijn geweest, waarvan meerdere personen ook daadwerkelijk hebben geschilderd en een moeder haar twee kinderen, op schoot, liet portretteren. Maar tevens stonden minstens evenzoveel kijkers voor het raam om zo de kunstzinnige activiteit met serieuze belangstelling gade te slaan.

De marktdrukke, het mooie weer en de voortreffelijke stemming tijdens de workshop maakte het geheel tot een originele en herhaalbare manifestatie. Onmiskenbaar was het initiatief, om in deze winkelruimte een wezenlijke schilderactiviteit te organiseren, een zeer succesvolle en uiterst geslaagde publiciteitsstunt.

En hoeveel nieuwe leden het heeft opgeleverd ?

We horen het nog wel.

Martin van der Mey.

PORTRET VAN EEN TOETSLID (22)

In dit jubileum jaar een dubbel portret van een 'echt' paar **Hennie en Ron Schoemaker.**

Bij aankomst op een mooie ochtend, uiteraard koffietijd, werd ik toen ik door de tuin liep nagekeken door mannen en vrouwen gezichten achter de ramen. Het bleken uiteindelijk schilderij te zijn.

Daarna binnen in de hal openbaarde zich een waar museum, prachtige werken van beide kunstenaars van boven tot onder. Gelukkig hebben ze een groot huis, want twee schilders die toch met grote regelmaat produceren.....

Na van koffie en heerlijke chocolaatjes begin ik eerst met Hennie.

Hennie is geboren in Indonesië, op Sumatra. Zij was vier jaar toen zij met haar moeder en zusjes het Jappenkamp in gingen

en acht jaar toen ze er uit kwam. Nadat hun vader was terug gevonden in Indië gingen ze in 1946 naar Nederland. Een jaar later ging ze samen met haar vader weer terug naar Indonesië omdat hij in Nederland geen werk kon vinden.

Inmiddels vijftien jaar kwam ze terug naar Nederland om de middelbare school te bezoeken in Den Haag en vervolgens 4 jaar de Sport academie, waarna ze een baan kreeg op een lagere school.

Ze trouwde met Ron, die ze had leren kennen op de tennis club. Ron was op zoek naar een bridge partner, maar het werd een partner voor het leven. Nadat ze zwanger was van hun eerste kind stopte ze met werken, wat voor die tijd heel gewoon was. Ze woonden toen in Rijswijk en daarna gedurende zes jaar in Sittart.

Ze hadden inmiddels drie kinderen toen ze naar Zeist verhuisden, naar het huis waar ze nog steeds wonen. Hier pakte Hennie haar beroep weer open gaf gymnastiek les aan huisvrouwen en bejaarden wat ze erg leuk vond.

Toen werd ze ziek en moest tijdelijk stoppen, maar toen ze weer beter was bleek haar baan te zijn ingepikt door haar vervangster. Ze wilde haar baan terug maar dat kon niet omdat zij een man had die geld verdiende en haar vervangster niet. De oudjes protesteerde en wilde zelfs een protest mars door Zeist houden maar dat vond ze toch te ver gaan.

Ron is geboren in Den Haag, bracht er een groot deel van zijn jeugd door, ging er naar de lagere school en de Dalton HBS, wat speciaal onderwijs was. Daarna ging hij scheikunde studeren in Delft. Op de vraag waarom scheikunde antwoordde hij 'dat wilde ik erg graag. Echter ik had eigenlijk te lage cijfers en de leraar vond dat zo sneu dat hij er een acht van maakte'.

Ron moet wel een erg lief jongetje zijn geweest, want mij is zo iets nooit gelukt!

Ook heeft Ron zijn hele leven aan atletiek gedaan, hardlopen tot aan drie jaar geleden. Hij was erg goed in zijn jeugd en zou deelnemen aan de Nederlandse jeugdkampioenschappen 800 meter. Echter voor de start was er een enorme regenbui, waardoor de baan blank stond. Meneer ging niet van start, 'hij had geen zin in natte voeten'.

Ondertussen zat zijn vader aan de radio gekluisterd en verwachtte dat zijn zoon kampioen zou worden. Maar hij werd niet bij de eerste drie genoemd en de goede man begreep er niets van. Toen hij later hoorde waarom zijn zoon niet van start was gegaan was hij erg teleurgesteld.

Nu, ruim zestig jaar later heeft Ron er toch wel spijt van dat hij zijn ouders geen Nederlandse kampioen heeft bezorgd.

Na zijn studie heeft hij een groot deel van zijn werkzame leven bij DSM gewerkt. Hij maakte kunstmest korrels, van dat spul dat ik regelmatig over mijn gazon strooi.

Nu breng ik ze bij elkaar en praten we gezamenlijk verder.

Toen ze 25 jaar getrouwd waren hebben ze met de kinderen het geboorteland van Hennie bezocht. Daar zagen vooral de kinderen dat de wereld groter was dan Nederland.

Hun dochter heeft jaren in ontwikkelingslanden over de hele wereld gewerkt. De oudste zoon werd ook door het sociale virus besmet en studeerde water management je weet wel het stokpaardje van W.A. De tweede zoon studeerde mensenrechten en werkte o.a. voor Amnestie International. Hij is helaas overleden. Mede omdat hun kinderen over de hele wereld hebben gewerkt, hebben zij ook veel van de wereld kunnen zien. Op de vraag hoe hebben jullie de Toets leren kennen antwoordde Hennie 'via de tennisvereniging', daar ging een groepje zomers buiten tekenen en schilderen en vroegen aan haar of ze mee wilde, maar Hennie zei dat ze helemaal niet kon tekenen. Ze is het later erg leuk gaan vinden en jullie weten allemaal dat ze inmiddels wel kan tekenen.

En via een 'dame' daar werd zij Toetslid. Hennie maakte Ron ook enthousiast en na zijn pensionering is ook hij lid geworden. Eindelijk kon Ron kunst zonder mest bedrijven.

Met de jaarlijkse expositie doen zij ook altijd mee en dat is voor ons inrichters een hoogte punt, want wat zal het echtpaar nu weer aanleveren en dan bedoelen wij niet de kunstwerken, die zijn altijd prachtig, maar op welke ludieke manier heeft Ron de zaak nu weer ingelijst. Plakband, punaises en zelfs kurken worden gebruikt.

En, de lijsten zelf wie is dit keer de leverancier; de kringloop winkel of de vuilstort? Ron is n.l. erg creatief en het kost niets zegt hij dan heel onschuldig en tot groot vermaak.

Ron ik hoop dat ik je hiermee niet beledig maar voor ons is het iedere keer weer het hoogte puntje van de expositie.

Op de vraag wat betekend de Toets voor jullie was het antwoord: 'Zowel creatief als sociaal, geeft het ons de nodige ontspanning en afleiding, zeker na het overlijden van onze zoon Daan'.

Rina

SCHILDEREN IN ZWEDEN, bij Mieke en Toon

Een lang gekoesterde wens is in vervulling gegaan. Wim en ik hebben een schilderweek meegemaakt bij Mieke en Toon in Zweden. We hebben gereisd met auto en caravan en we wisselden elkaar af met rijden. Van de reis maakten we meteen vakantie door onderweg te kamperen. We overnachten in Duitsland en maakten een overtocht met een gigantische veerboot. De boot had 14 verdiepingen en wij hadden een hut op de 9de verdieping. De Niels Holgerson heette hij en de vliegende Niels was dan ook gedecoreerd aan de buitenzijde van de boot. Het was niet voor te stellen zoveel vrachtverkeer en auto's en mensen allemaal vervoerd konden worden. En dan blijft zo'n boot gewoon overeind en vaart rustig naar Zweden. Het was een indrukwekkende belevenis! In Zweden keken we onze ogen uit naar de prachtige wolkenluchten. Ik wist meteen dat die wolkenluchten mijn onderwerp zou worden om te schilderen.

Bij Mieke en Toon aangekomen vonden we een hartelijk welkom en een mooie plek om te kamperen. Jaap en Jettie hadden een tent, Wim K een caravan en Wim en ik ook een caravan. Paul en Clary sliepen in een gastenverblijf. Mieke en Toon hadden hun eigen huis

Iedere dag zorgde Mieke voor een programma. Zo schilderde we vlakbij op een berg met prachtig uitzicht op in de verte de zee. We schilderde aan een haventje, aan een meer, in de tuin van Mieke en Toon en aan zee. We bezochten een rommelmarkt en verschillende galleries.

Toon zorgden voor het uitgebreide ontbijt en 's middags kwam hij ons de lunch brengen, waar we ook maar zaten. Ik kreeg lekkere vegetarische hapjes waar de vleeseters ook van meegenoten. Bij afwassen hoefden we niet te helpen.

's Avonds gingen we met Mieke vaak nog een wandeling maken. Mieke is daar in de natuur goed bekend met de wegen, zelfs reeën paadjes wist ze te vinden. Je moest dan voetje voor voetje lopen en kwam op de mooiste plekken terecht. Prachtige natuur en Mieke weet veel namen van mooie planten en bloemen. Rotsachtige bemoste en begroeide enorme keien mooie uitzichten, grillige bomen, schapen en stilte. Ook werd er graag een kampvuur gemaakt met takken uit het bos. We waren van 9 tot 4 uur met elkaar op stap en dan nog 's avonds. Dat was wel een heftig weekje. Tussendoor kon je iets anders doen. Zo gingen Jetty en Jaap golven.

Het is heel goed en gezellig en interessant om zo'n week mee gemaakt te hebben. Wim en ik gingen terug naar huis over

Denemarken. We vonden een prachtige plek in het zuidelijke puntje van Denemarken 'Swendborg'. Onze caravan stond met uitzicht op een veld bloemen en grassen met direct daar achter de zee; rondom. Je kon daar heerlijk zwemmen meestal alleen! Het leuke van Zweden en Denen is dat ze net als wij even veel moeite moeten doen om zich verstaanbaar te maken in een ander taal. Dat verbroederde! In Swendborg bleven we een week en daarna trokken we verder over bruggen en door tunnels, brrr... Ik ben blij dat we heelhuids zijn thuis gekomen. In Nederland, stonden we o.a. op een landgoed camping aan een riviertje, in het mooie vesting stadje Elburg. Naast ons Kampeerden mensen met een piepklein rond tentje, wit met zelfgemaakte gele luifel. Op de nok prijkte een zelfgeschilderde vlag met een symbool erop. De man schilderde. We kregen het echtpaar een avond op bezoek bij onze caravan. Het waren heel bijzondere mensen. De man zei, er is maar een ding belangrijk, dat is DE LIEFDE!

Daar praatten we de hele avond over, het interesseerde me.

Na een voldane vakantie is het ook weer fijn om thuis te zijn.

Louke Gerlings

EENDAGSVLIEGEN

De uitdrukking "**het is een eendagsvlieg**" is vast wel bekend. Het woordenboek geeft aan dat het betekent, dat iets van korte duur is, het is het toppunt van vergankelijkheid. Doch in werkelijkheid is een **eendagsvlieg** een insect. In de krant las ik het volgende artikel dat begon met: "Wie niet van beestjes houdt, leest dit artikel beter niet". Mijn nieuwsgierigheid was gelijk gewekt, dus las ik verder. Het ging namelijk over miljoenen kriebelende en zoemende **eendagsvliegen** of ook wel "mayflies" genoemd in een zwerm zó groot, dat die zelfs in beeld kwam op de Amerikaanse buienradar. De wolken mayflies zijn een jaarlijks terugkerend fenomeen in de delta van de Amerikaanse rivier de Mississippi. Maar de omvang van de zwerm mayflies van dit jaar is ongekend. De weerradar liet zelfs groen en geel uitslaan en onervaren automobilisten belden de brandweer, omdat ze dachten dat ze grote rookwolken zagen. Deze mayflies verslijten het grootste deel van hun leven als larf en waternimf en zodra het warm weer wordt, komen de beestjes tevoorschijn. Na een jaar of wat, als de tijd rijp is, kruipen de "volwassen" insecten vrijwel simultaan uit alle hoeken en gaten en vervolgens hebben ze maar één missie: zich voortplanten. De mayflies zwermen een

uur of 24 rond, meestal korter. Het is simpelweg wachten op een partner. “Hun enige functie als volwassenen is zich te verspreiden, om te paren, zich voort te planten en eieren te leggen”. Na de paring is het echt gedaan. Volgens wetenschappers leeft de vrouwelijke mayfly na de daad nog 5 minuten. Ze heeft net tijd om terug te vliegen naar de rivier om daar eitjes te leggen. Als een zwerm neerstrijkt in een dorp of stadje dan worden huizen, straten enz. bedekt alsof het een dikke laag smurrie is. De beestjes zijn overigens volstrekt onschuldig: ze steken niet en ze eten evenmin tijdens hun levensdag, dus ze vreten geen complete oogst op. Toch kunnen ze voor gevaarlijke situaties zorgen als hun zwerm weggebruikers het zicht ontnemt. En toch: al met al is de afschrikwekkende zwerm vooral goed nieuws, omdat mayflies alleen overleven in schoon water. Eind vorige eeuw waren ze zo goed als uitgestorven door vervuiling van rivieren en meren in de VS. Het gaat dus goed met de Mississippi. Bovendien zullen vogels, vleermuizen en andere insecten zich een paar dagen in luilekkerland wanen en met al die verse eitjes aan het wateroppervlak willen de vissen ook goed bijten.

Waarom intrigeerde mij dit artikel, dat niet direct een onderwerp is voor in de Toetssteen. Ik wilde namelijk weten hoe kunstenaars het woord **eendagsvlieg** gebruiken om uitdrukking te geven aan hun vorm van kunstbeleving. Ik kwam tot opmerkelijke bevindingen.

Bekend is, dat vooral in de muziekwereld vele artiesten ooit één hit hebben gescoord en daarna in de vergetelheid zijn geraakt. Het zijn nu juist deze **eendagsvliegen** die kleur, franje en versiering in het totale muzikaanbod hebben gegeven. Vele andere artiesten hebben zich laten inspireren door deze ene hit en daarop nieuwe muziekarrangementen gemaakt.

Gerrit Komrij heeft een boek geschreven met als titel “**Eendagsvliegen**”, wat weinig meer inhoudt dan een verzameling aantekeningen en dagboeknotities van 1957 tot 2005. De schrijver noemt het zelf een “common placebook”, waarin ideeën en citaten worden verzameld om er verder over na te denken en eventueel te gebruiken.

Kunstenaar Adri Verhoeven wilde als klein kind graag kunstschilder worden. Die beslissing nam hij toen hij als kind achterop de fiets van zijn vader zat terwijl de ondergaande zon de hemel in vuur en vlam zette. Gedurende zijn jeugd probeerde hij met kleurpotloden dicht bij die dingen te komen die hem fascineerde. De natuur was stevast zijn inspiratiebron. Geleidelijk veranderde zijn interesse van schilderkunst

naar beeldhouwen. De steen werd zijn fascinatie. Vooral wanneer hij in een hooggebergte verbleef, waar ver boven de boomgrens niets anders is dan steen en ruimte. De stenen, zo zacht ogend, zo bikkelhard in de realiteit. Steen, de oermaterie bij uitstek en hij benadrukt, dat wij (de mens) daarbij vergeleken zelfs nog geen **eendagsvlieg** zijn en hij beseft dan ook tegelijkertijd dat hij wil lachen, wil genieten, leven. De fascinatie voor de steen loopt als een rode draad door het leven van Adri Verhoeven. Het materiaal staat volgens hem voor duurzaamheid, hechttheid en grondvesting. “Een steen wekt vertrouwen. Een steen is zo betrouwbaar dat je ermee verwant wilt zijn. Stenen als symbool van onvergankelijkheid, als oermaterie, maar ook onlosmakelijk onderdeel van een natuur waar levende en dode dingen onderdeel van zijn”.

Op de website las ik dat iemand zich afvroeg wat sommige kunstenaars tot (wereld)ster maakt, terwijl mensen die wellicht even goed zijn totaal onbekenden blijven. En ook hoe komt het dat sommigen ster blijven en anderen **eendagsvliegen** zijn? Een belangrijke factor is natuurlijk dat een kunstenaar het publiek weet te bespelen en in media de aandacht weet te trekken en te behouden. Verder zijn relaties altijd belangrijk. Tegenwoordig is het ook bijna onmogelijk om beroemd te worden als je niet op TV verschijnt. Als men je niet van TV kent ben je kennelijk volgens de meeste mensen niet goed. De meeste mensen durven zelf niet voor iets te kiezen als ze daarin niet iemand volgen die ze belangrijk vinden. Verder zijn er natuurlijk ook nog goede kunstenaars die niet beroemd willen worden, omdat bekendheid je ook van je vrijheid berooft.

Ik moest even denken aan de Toets, waar ik met veel plezier met andere kunstenaars om me heen schilder. Prachtige schilderijen worden er soms gemaakt zowel in het atelier als op de zomertoets locaties. Op de website van de Toets las ik dat de Toets een vereniging is voor amateur- en professionele kunstenaars en waar leden in het atelier een plek vinden om in alle vrijheid te tekenen, te schilderen en kennis op te doen over de schilderkunst in het algemeen. Een prima setting om gewoon lekker bezig te zijn met je hobby, samen met anderen en je te laten inspireren door de modellen, stilleven en de natuur. Ach, waarom zouden wij daarbij niet stilletjes mogen dromen dat -net als in de muziek- je eens een schilderij hebt gemaakt, dat weliswaar een **eendagsvlieg** is, maar bekendheid geniet en waar velen hun inspiratie uit halen.

Petra Knopper

DR. HENZ. PRED. WINTER 2014

GOEDENAS MET ELKAAR
ZOALS JULIE ZIEN
IK BEN HET MAAR.

AL DAT GEZEUR OVER PIET
IK WORD ER ZIEK VAN
ZOALS JE ZIET.

WE HADDEN WEER EEN PRACHTIG JAAR
EN NOG STEEDS BYNA 100 LEDEN
ECHT WAAR

WIJN ALTYD NAAR WIJN
ROEP BENS WAT ANDERS DAT'S FYN

MAAR MET CRISIS EN VENIJN
KAN HET HIER TOCH GEZELLIG ZIJN

OH HEMEL
DAAR IS DIE
ANDERE ZEBEL

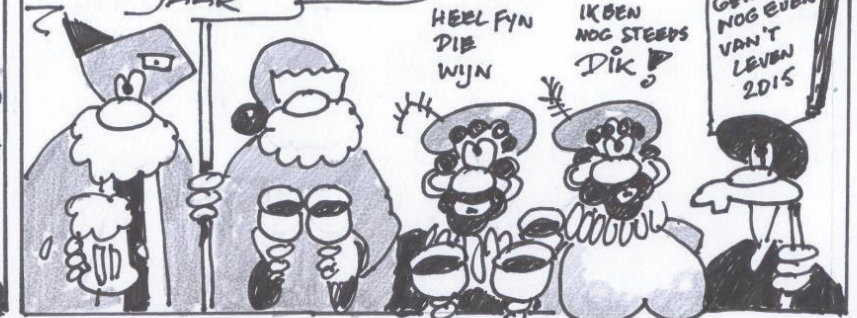

HANS DOORTMONT

KLAASTYD MET PIET?
BETER IS ER NIET

IN ELK GEVAL ECHT WAAR
IK WENS JULIE EEN CREATIEF
JAAR

programma

Week 48, november

ma	mi	24	stilleven	ah
di	mi	25	-	mb
di	av	25	-	eb
wo	mo	26	-	jk
wo	mi	26	-	eb
wo	av	26	-	jh
do	mi	27	-	hn
do	av	27	open atelier	

Vrijdag 28 november; Appreciatie-avond

Week 49, december

ma	mi	01	gekleed model	ah
di	mi	02	-	mb
di	av	02	-	eb
wo	mo	03	-	jk
wo	mi	03	-	eb
wo	av	03	-	jh
do	mi	04	-	hn
do	av	04	open atelier	

Week 50, december

ma	mi	08	keuze docent/	ah
di	mi	09	eigen werk	mb
di	av	09	-	eb
wo	mo	10	-	jk
wo	mi	10	-	eb
wo	av	10	-	jh
do	mi	11	-	hn
do	av	11	open atelier	

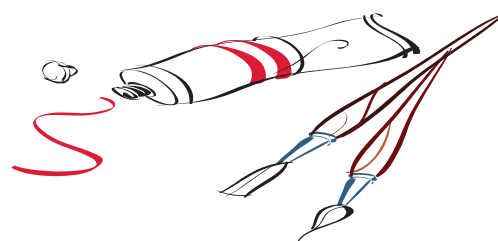
Week 51, december

ma	mi	15	naaktmodel	ah
di	mi	16	-	mb
di	av	16	-	eb
wo	mo	17	-	jk
wo	mi	17	-	eb
wo	av	17	-	jh
do	mi	18	-	hn
do	av	18	open atelier	

Week 52 t/m 02, Kerstvakantie

Zaterdag 10 januari;

Nieuwjaarsreceptie + jubileumfeest

Week 03, januari

ma	mi	12	stilleven	ah
di	mi	13	-	mb
di	av	13	-	eb
wo	mo	14	-	jk
wo	mi	14	-	eb
wo	av	14	-	jh
do	mi	15	-	hn
do	av	15	open atelier	

Week 04, januari

ma	mi	19	gekleed model	ah
di	mi	20	-	mb
di	av	20	-	eb
wo	mo	21	-	jk
wo	mi	21	-	eb
wo	av	21	-	jh
do	mi	22	-	hn
do	av	22	open atelier	

Week 05, januari

ma	mi	26	keuze docent/	ah
di	mi	27	eigen werk	mb
di	av	27	-	eb
wo	mo	28	-	jk
wo	mi	28	-	eb
wo	av	28	-	jh
do	mi	29	-	hn
do	av	29	open atelier	

Vrijdag 30 januari; Kunst-avond

Week 06, februari

ma	mi	02	naaktmodel	ah
di	mi	03	-	mb
di	av	03	-	eb
wo	mo	04	-	jk
wo	mi	04	-	eb
wo	av	04	-	jh
do	mi	05	-	hn
do	av	05	open atelier	

Programma (vervolg)

Week 07, februari

ma	mi	09	stilleven	ah
di	mi	10	- -	mb
di	av	10	- -	eb
wo	mo	11	- -	jk
wo	mi	11	- -	eb
wo	av	11	- -	jh
do	mi	12	- -	hn
do	av	12	open atelier	

Week 08, februari

ma	mi	16	gekleed model	ah
di	mi	17	- -	mb
di	av	17	- -	eb
wo	mo	18	- -	jk
wo	mi	18	- -	eb
wo	av	18	- -	jh
do	mi	19	- -	hn
do	av	19	ALGEMENE LEDENVERGADERING	

Week 09, februari Krokus vakantie

Vrijdag 27 februari; Kunst-avond

Week 10, maart

ma	mi	02	keuze docent/ eigen werk	ah
di	mi	03	- -	mb
di	av	03	- -	eb
wo	mo	04	- -	jk
wo	mi	04	- -	eb
wo	av	04	- -	jh
do	mi	05	- -	hn
do	av	05	open atelier	

Week 11, maart

ma	mi	09	naaktmodel	ah
di	mi	10	- -	mb
di	av	10	- -	eb
wo	mo	11	- -	jk
wo	mi	11	- -	eb
wo	av	11	- -	jh
do	mi	12	- -	hn
do	av	12	open atelier	

Week 12, maart

ma	mi	16	stilleven	ah
di	mi	17	- -	mb
di	av	17	- -	eb
wo	mo	18	- -	jk
wo	mi	18	- -	eb
wo	av	18	- -	jh
do	mi	19	- -	hn
do	av	19	open atelier	

Week 13, maart

ma	mi	23	gekleed model	ah
di	mi	24	- -	mb
di	av	24	- -	eb
wo	mo	25	- -	jk
wo	mi	25	- -	eb
wo	av	25	- -	jh
do	mi	26	- -	hn
do	av	26	open atelier	

Vrijdag 27 maart; Kunst-avond

Week 14, maart/april

ma	mi	30	keuze docent/ eigen werk	ah
di	mi	31	- -	mb
di	av	31	- -	eb
wo	mo	01	- -	jk
wo	mi	01	- -	eb
wo	av	01	- -	jh
do	mi	02	- -	hn
do	av	02	open atelier	

Week 15, april

ma	mi	06	naaktmodel	ah
di	mi	07	- -	mb
di	av	07	- -	eb
wo	mo	08	- -	jk
wo	mi	08	- -	eb
wo	av	08	- -	jh
do	mi	09	- -	hn
do	av	09	open atelier	

Week 16, maart

ma	mi	13	stilleven	ah
di	mi	14	- -	mb
di	av	14	- -	eb
wo	mo	15	- -	jk
wo	mi	15	- -	eb
wo	av	15	- -	jh
do	mi	16	- -	hn
do	av	16	open atelier	

Week 17, maart

ma	mi	20	gekleed model	ah
di	mi	21	- -	mb
di	av	21	- -	eb
wo	mo	22	- -	jk
wo	mi	22	- -	eb
wo	av	22	- -	jh
do	mi	23	- -	hn
do	av	23	open atelier	